

WWW.UNHIG.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИБЛИОТЕКА

ИЗЛАЗИ ТРИПУТ У МЕСЕЦУ И СТАЈЕ ШЕЗДЕСЕТ ГРОША ГОДИШЊЕ.

ГОДИНА
4
1867

ВОЈИН

БРОЈ
33
20. Новемб.

ЛИСТ ЗА ВОЈНЕ НАУКЕ ВЕШТИНЕ И НОВОСТИ.

изд. и уређ. Драгашевић оџиџир.

Руска војна снага. — Стална војничка стрелишта. — Образованост народна стоји у тесној свези са његовим савршенством у уметности ратној. (Свршетак.) — Оглас.

РУСКА ВОЈНА СНАГА.

I.

Овако као данас војничка Европа небеше никад од времена Наполеона I. Данас је свуда главно војска. Установе се војне све боље и боље дотерују, оружје усавшава, кадрови увећавају — чини се све могуће само да се може кад затреба што већа сила у бој да изведе. Сваки зебе и боји се да иза другог ни корака не остане. И општа та зебња и опреза потпуно се оправдава садашњим положајем света. Јер сваки дан видимо, да стари одношаји међу народима падају и новим се замењују, али никако јошт да се утврди стање, које би свет умирило; што су неприродније свезе, које народе вежу, тим више междана самовољи и насиљу. У таквим приликама свакоме се ваља добро на ум узети, сравнити своју снагу моралну и материјалну са снагом суседа и пажљиво промотрити, да ли је учињено све што прилике ишту да се учини.

Сваки међународни спор није ништа друго но спор о снази. Сваки се спор може да реши на два начина: мирним путем и војном; а то су два степена напрезања једне исте радње. У међународним одношајима кад когод што захтева, значи, да осећа у себи толико снаге, да га може и изборити. Дипломатија — то су у самој ствари отегнути преговори међу народним силама, међу војскама, којима управљају државе. Дипломатија је само форма, често вештина: користити се својом снагом не напрежући је; дипломатија без икакве снаге само је празан разговор — речитост ханOVERСКИХ посланика пред грофом Бизмарком. Овакав карактер узајамних одношаја држава остаје све дотле, док nebude над свима један општи закон — који не може да уобрази јошт ни један назадњак. Лични интереси хоће и захтевају мир, они могу да учине, да су ратови ређи и краћи, али их сасвим збрисати не могу, докле год сваки хоће сам себи судија да буде. Саревњивости ове, у којој право и сила скоро увек једно исто значе, нестаје онда тек, кад људи буду толико справедљиви, да кривичан закон са свим непотребан постане. У међународним одношајима кривични закон — то је рат и снага. Разуме се по себи, да се снага људских друштава не дели једино по броју бајонета и топова или, што је једно, по броју људи и богатству. Скуп пак наравствене, политичке и материјалне снаге народа одређује меру и границе њиховим жељама.

Врло често народи имају сасвим погрешан појам о својој сопственој снази, а то онда, кад га из-

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

воде из случајних прилика, које доводе увек до лажних закључења. Међу тим јавно мишљење јако утиче на ток и правац политике и у самим апсолутним државама. Прусија је започела војну 1806 године и мал што није са свим пропала с' тога, што је војску своју сувише ценила на основу победа Фридриха Великог. Али тада беше већ друго стање, далеко од оног под Фридрихом! У најновије време пак видимо да се догоди нешто сасвим другачије. Нема сумње, да већина пруског народа не одобраваше поступке Бизмаркове, — Прусија не могаше довољно у себе да се поузда и против воље целог народа војну одпоче очајно одважан карактер министра Бизмарка; човек тај, по карактеру ни Прус ни Немац, удиви све, — да њега не беше, Прусија јошт дуго остаде у пређашњем неизвесном положају, јер не имађаше чистога поима о својој снази. Сад је пак све другачије. Пруски народ после победе толико себе цени, да чисто изазивље своју владу на предузећа најопаснија. Па шта се дакле збило? Прусци потукоше Аустрију и ђермански сајуз, зашто? Многи говоре и убеђени су, да су Прусци победили једино с тога, што војничка управа Аустријанаца и њихових савезника беше чудновата, — таква, да би они много боље прошли, да их је предводио какав турски паша. Ово доказати није нимало тешко. Но ако је тако, зар пруска војска, која се састоји од војника, који служе по две или само по годину и по (рачунају само дејствителну службу), и који за неколико месеци већ се неће видети у редовима њеним, — зар је она сад друга и даје ли друге за-

логе за успех, него пре? Међу тим зна се, да пруски народ подбадан инглеским листовима, о себи сад мисли онако, као што је мислио 1706 на основу Фридрихових победа, и зато може врло лако жестоко да плати. У Русији такође беху две прилике, где погрешно мњење о себи и погрешна оцена својих сопствених средстава повукше за собом врло незгодне последице. Прва прилика беше пре источне војне. Руси искупише голему војску и рачунаше на са свим сигуран успех, али не мислише да сваколика народна снага не ће ништа учинити без ваљане организације; тадашња организација одликоваше се тиме, што обтерећаваше државу у мирно доба великим бројем војске, која ипак не беше довољна у војни; нове трупе не беху за одкривену борбу а стајаћа војска не беше у стању и да задржи савезника с мора и да му прети са сува — јер то беше једино средство за успех. Опште мишљење тада није савршено ништа значило; но да је руски народ могао да разуме, да тадашње војничко (а и грађанско) устројство руско не обећаваше ни најмањег успеха у тако великом предузетју, јамачно би мњење народно било од каквога утицаја. Други пример јошт је пунији поуке. После источне војне у Русији завлада подпуно неповерење у своју сопствену снагу и владаше за дуго на јошт и данас може се осетити; Аустријанци, потучени у последњем рату, јаснији појам о себи добише, него Руси после 1856 године. Слушајући, шта је тада публика говорила, могло је се мислити, да је Русија била други Китај после првог судара с Инглезима, који су от-

крили страшну слабост те поднебесне империие. Међу тим са свим је чудновато ово. Источна војна учинила је са свим други упечатак на Европу; паметни људи почеше о Русији много више да мисле и разумеше њену огромну природну снагу. (Продужиће се.)

СТАЛНА ВОЈНИЧКА СТРЕЛИШТА.

Пре неки дан дође нам до руке једна ваљана књижица, што ове године изађе у Анверсу Њу је написао један изображени белђииски официр; и ми не можемо пропустити да не извадимо нешто из те красне његове штудије.

На име, ми бисмо хтели да пред нашу публику изнесемо кратак опис више сталних, пешачких стрелишта, која постоје у разним државама и после да чујемо пишчев предлог за овакву школу пуцања, која би се имала подићи у његовој отаџбини.

Ми овакве школе у нашој земљи још немамо, па мислим неће згорег бити бар да се упознамо са странама, које толико утицаја имају, при решавању питања о вредноћи разних метних оружја, и које стварају такве красне наставнике војницима.

Нова пешачка пушка сигурно ће променити и сам начин обучавања линијских трупа. Али где да се нађу наставници?

Не би ли требало устројити нормалну школу пуцања, по начину оне у Шалону, Венсану, Ла Хеју и т. д.? Корист такове установе без сумње је увиђавна.

Непрекидно упражњење то је суштанствени услов, који може створити доброга стрелца.

Ако је ово истинито начело, онда што му не би следовали?

Таква је мисао Прусије, где се војска упражњава у гађању с таквом марљивошћу, са којом се ни једна друга војска упоредити не може.

За ову службу, људи су подељени у три врсте; новаци са свим природно целе прве године састављају трећу врсту; и тек после 50 избачених метака постају војници друге или и прве врсте.

При пуцању у таблу, одстојање се дотле не мења, док се са по 5 метака не покаже најмањи резултат, који правила за свако условљено одстојање, захтевају; ово пуцање чини се с колена, стојећи и у ходу, према даљини белеге.

Прву врсту састављају људи, који су од 50 зрна са 25 погодили. У другој су они који на 50 имају 15 до 24 погодака, у трећој сви они који имају мање од 15 метака добрих.

Врсте се мењају на концу сваке године, по истој размери правећи оцену, т. ј. у првој су класи они који имају од 100 метака 50 добрих, према захтеваноме положају и хитрости на даним одстојањима.

Резултати свакога пуцања бележе се у спискове људи.

Војници из стрељачких батаљона, који имају карабине на иглу, имају годишње по 200 вишека у место 100.

Сви официри и под-официри морају пуцати; само официри могу пуцати по својој вољи док год траје упражњење стрељања.

Школа је пуцања у Шпандави; поучавање и предавање основано је готово на начелима Шалонске школе пуцања.

Свака рејимента тамо шиље сваке године по једнога потпоручика, три под-официра и по три војника, који су предложени и способни за авансовање; ови по што се врате у своје команде, преносе своје знање на остале другове, и то истим начином којим су и сами поучивани били.

У Инглеској је школа пуцања у Хиуту; у овоме заводу, најзнатнијему у Европи, курс траје два месеца и по.

У ову се школу сваке године из разних рејимената шиље двадесет официра сваки са по једним под-официром и по осам војника из своје трупе.

У школи имаде:

Пуковник команданат, пот-пуковник учитељ пуцања и два капетана као помоћници учитељу.

Овај ђенерални штаб образује једну врсту сталнога комитета, који испитује изналаске који се коле оружја тичу.

И ови велики ђаци војници обитавају у лепоме стану, који је у огромноме терену, где је све скупљено и удешено што човеку треба, и да му омили околину, која је једино с тога окићена, да му ублажи минуле горчине, и да му нове и нове лепоте изнесе на његово идилско уживање. Што нарочито одликује овај Инглески завод то је стан и положај његов, где је се т. ј. осим угодности особито постарало да одговори свима захтевима хигијене; и станови ови савршено су налик на палате у огром-

номе размеру; красота и угодност ова даје инглескоме солдату ратничкога изгледа.

У овој школи има библиотека, у којој се осим чисто стручних књига, находе и повремена издања, која могу интересовати и поучити офицере; и заиста ова им библиотека стоји увек отворена.

Малени број официра-питомаца може се осем тога много удесније сваки за се обучити, и много је ређе да ко из ове школе изађе а није се бар доста користиовао.

Русија има школе у Волковоме-Пољу и стрелиште у Красноме селу.

Завод у Красноме селу има цели да техничко обучавање трупа има ту своје средиште за изражавање наставника; одаслани официри из војске један поред другога добијају слободе свакога рода, које маме њихове тежње и движења у штудијама практике.

Завод у Волковоме-Пољу близу Петрограда, то је практичка и теоричка школа пуцања, која стоји савршено на расположењу артилеријске школе за обучавање питомаца.

Шпањурска такође има школу пуцања, коју је отворила 1855 у Парду, близу Мадрита.

Ова школа стоји на основима француске школе пуцања у догору Шалонскоме.

Холандија има основну школу пуцања у Ла Хеју, која за чудо дејствује.

У Француској, теорично и практично обучавање пуцања у војсци води свој почетак у обучавању теоријскоме и практичком нормалне школе пуцања

у Венсану. По устројству овога завода посташе друге школе у Сен-Омеру, у Греноблу и Тулузи.

У ове школе шиљу се одељења од десет људи са по једним официром, који воде, административну бригу над својим људима.

Ова силна одељења чине већ прилично одељење, а које има силних незгода; у самој школи Венсанској броји се до 500 људи, одаслатих из њихових трупа на 8 месеци, јер толико трају њихова теоричка и практичка обучавања.

Ово устројство, које постаде 1845, беше савршено укинута после прилика од 1848; само Венсанска школа бејаше остављена, и решило се да од сада ту само официри долазе. Ево како се обучава овде, као год и у Шалонском логору.

У ове се школе шиље сваке године по један официр из сваке рејименте пешачке или инжињерске и неколико маринарских официра; курс се дели на два приметна дела, који постоје по начину предавања.

Теорично обучавање или **курс стручне теорије** предаје један артилеријски капетан, који има свога помоћника, опет артилеријскога официра.

Практично обучавање предаје један пешачки капетан наставник при пуцању, који такође има свога помоћника, у чину капетанскоме. Практично обучавање почиње се гађањем у таблу, које има цел да покаже личну способност питомца при њиховоме ступању у школу, и пре но што отпочеше припремне лекције; ово се пуцање чини одмах другога дана по отворању седнице курса (15. Јануара).

Теорије о практичном обучавању пуцања морају стајати у границама, које им се означеше 28. Новембра 1847 и 17. Новембра 1860; предмет је подељен на лекције; ове се теорије усмено казују; оне отпочињу у исто доба кад и стручни курс, и морају се свршити за један месец; припремна упражњења пуцања и **руковање пушком**, почиње тада и траје и оно месец дана. Између ових упражњења гађа се из једна у белегу, са свим налике на онај дан, кад ступише питомци у школу. Обучавање у пуцању са зрнима започиње тада и свршава се на свршетку курса стручном седницом, која сравњује способност питамаца при ступању у школу, са напретком, који учинише за ово време учења. Ова три разна пуцања, названа „**пуцања зарад сравњивања**“, показују односно:

1. Степен способности при њиховоме ступању у школу;
2. Успехе, које учинише питомци на претходним пуцањима, као припремним учењима;
3. Успех, који показаше на пуцањима, после свеколикога учења.

Општи правац обучавања стоји под врховним руковањем једнога бригаднога ђенерала, посебице пак поверено је потпуковнику команданту школе и председнику савета администрације.

Цели курс траје 4 месеца. На свакој грани обучавања, којефицијенти означавају односну разлику између питамаца.

Редакција курса (3). — Испитивање учитеља (6). — Способности као официра спремнога (2). —

Одговори и памћење пуцања (4). — Главни испит (8). — Испитивања капетана наставника пуцања (5). — Способности као наставника (4). — Лична способност при гађању белеге (5). — Главни практички испит (5). — Нарочите приметбе команданта школе (5). —

Законски савет оцењује офицере при њиховоме изласку из школе.

Од 1850 године, ова уредба француска показала је срећних резултата.

У Белђији се оваква школа тек почела установљавати. Ово што ћемо сад навести показује каква се мисао даје овоме роду упражњења.

Рејименте карабинске и виших других рејиментата по гарнизонима у варошима, где месност на којој се пуца нема правилнога одстојања, скупљају се у логор код Беверлоа свакога 15 Априла.

Движење се започиње једним батаљоном, у коме добија за обучавање при пуцању сваки под-офицер, каплар и стари карабинац по:

200 капсала;

200 вишека са зрнима, од којих се 180 потроше са разних одстојања и 20 при пуцању ратноме.

За новаке или младе војнике даје се

по 250 капсала;

5 ђор-вишека, које избаце пре но што почну пуцати са разних одстојања;

220 вишека са зрнима, од којих 20 избаце као пробу, 180 на разним одстојањима и 20 при пуцању ратноме.

(Продужиће се.)

ОБРАЗОВАНОСТ НАРОДНА СТОИ У ТЕСНОЈ СВЕЗИ СА ЊЕГОВИМ САВРШЕНСТВОМ У УМЕТНОСТИ РАТНОЈ.

(Свршетак).

Краљ учини 1823 једну жалосну параду војничку, и посла војводу од Ангулена са сто хиљада синова Св. Луја, да угуши слободу Шпањурску и обнови апсолутизам једнога краља, који се бејаше свечано закleo конституцији државној.

Карло X попе се на престо у Декембру 1824, и занимаше се из једна ограничавањем права народних, тако да он 25 Јулија 1830 објави једно краљевско наређење, које угуши слободу пресе; он је распустио скупштину, и преустројио њен систем избирања. Маса народне доведене до крајности страшно се раздражише; Париз се побуни 27; назначи се привремена влада, и Карло X престаде владати по што је дао оставку 2 Августа.

Под његовом владом Француска је ратовала с Турском у корист независности Грчке, и огласила је рат деју Алђирскоме. Освојење Алђирије бејаше отпочело са заузењем вароши Алђира у Јунију 1830.

Писменост, уметности и друге гране друштва-нога и политичкога реда не учинише никаквога успеха или врло тек мало; држава, у погледу на њене спољне одношаје, стајаше непрестано под погледом великих сила, које имађаху трогубу алијанцију (свету).

9 Августа, војвода Орлеански прими круну, коју му скупштина понуди, и отпоче нова породица под именом Луја — Вилија I.

Слобода народна и опет се поврати и ма да бејаше непрестаних бораба и страначких дискусија, постојанство и политичка мудрост монархова држаше

у поштовању странку републиканску и апсолутну или законску.

Ако се изузме рат Алђирски, који се сврши са освојењем целе старе државе, и ропство Абд-ел-Кадерова, — са свима осталим народима на страни живело је се у миру; нека је хвала Вранцускоме народу, модерацији и вештини владе Луја-Вилипа, што се клице богатства и науке, створене револуцијом и царевином, могаху да развијају. Земљорадња, индустрија, писменост, знања науке и уметности дођоше на високи ступањ среће. Устројство војске добило је приметних побољшања; и уметност ратна беше сачувана на оној висини, на коју је поне Наполеон I. Стална школа практике у Алђиру изводила је од тада славне ђенерале, а који требаху да постану још већи; трупе имађаху изредну дисциплину; војска заузимаше одличито место у друштву јер млади људи из најбољих породица и сами синови краљевски имађаху особите спреме и знања, и отпочеше своју сјајну каријеру у војсци да означују дивним корацима. Овај пример који је готово јединствен до скоро био, узрок је те се утркиваху млади духови и тако унапређиваху науке војничке, на чврстим основима које држаше сам владар.

Нова револуција и опет букну у Паризу 24 Фебруара 1848, — у след некојих ограничења, које Луј Вилип издаде против либералних напредака. Овај суверен имађаше под својим заповестима јуначку и многобројну војску. Његови синови бејаху поред њега, и он би могао лако да угуши побуну; али он је имао велику душу и не хте проливати крви врац-

пуске, већ даде оставку без и каква противства. Народ триумфујући не хте узети новог краља који би био мањи од првога и прогласи републику.

Месеца Јуниа, ђенерао Кавезањак, заповедник извршне снаге, угуши са оружјем ужасан метеж и демагогију. Парис и Вранцуска нека се поклоне племенитоме војнику који учува земљу.

10. Декембра следећег, Луи Наполеон беше изабран за председника републике а 2. Декембра 1852, он учини удар државној системи, и у след његових вешто намештених комбинација прогласе га за цара вранцускога под именом Наполеона III.

М.

ТАКТИКА

од

М. ДРАГОМИРОВА.

у СРПСКОМЕ ПРЕВОДУ.

„Наша војничка књижевност стои на врло ниском ступњу. . . .“ „Ми скоро ништа немамо у њој ни написаног, ни преведеног“! . . . Оваке речи врло често слушамо; на оваке мислимноги долажаху; у овакима смо и сами. — Ама је л' то све што треба учинити? Јесмо л' учинили дужност своју, кад овако само уздахнемо? . . . Нисмо. — Па шта сад? „Треба да радимо.“ Е хајдмо. Ми се одавна нећкамо; „а време бега.“ Ми више желимо, а мање радимо; мање, него што би требало, кад би нам истинита била тежња, да што учинимо. — А нас има доста, и кад би сваки по што год одабраног хтео да

својој браћи на читање изнесе: онда би било и више користи, и савршеније опште спремности. А материјала има и сувише, јер ни на чем није рађено. Ми немамо географије, тактике, стратигије, ратне историје ништа немамо.

Корист је свагда корист; и ма одакле пренели њен узрок, опет нам годи и иста следства доноси. Ориџинали изгровити, ма на коме пољу, добри су и похвални. Али ориџинале могу писати радници из старијих литература, искусни и вични људи. Млађе књижевности, новајије, више преводе, више пресађују. А чини ли то што год? Зар није исто следство? Само молимо, кад се уме изабрати цвеће, коме ће пријати и под нашим поднебијем.. Овако смо мислили пре но што се одважисмо да изберемо овај предмет, и пре но што се усудисмо листићем овим огласити публици нашој свој рад.

Ми смо превели **Драгомировљеву тактику** — ту чувену и мудру читанку, којом се поноси руска војска. О њеној вредности и месту, које она запрема у војничкој књижевности, ми не ћемо ништа рећи. То су јој одредила сва радена стручна лица. Њен ориџиналан и значајан састав, такође је нешто, што заслужује свачије пажње. Цела је књига пуна најбистријих погледа; сви готово постојећи појмови, имају у њој достојна критичара. — Уз саму тактику иде и још неколико интересантних листова: Суваровљева упутства Аустријској војсци 1799.

И ми дакле не налазимо за потребно, о њеној вредности више говорити.

Сад о самоме издавању.

Књига је готова и чим буде довољан број уписника даће се у штампу.

Цела књига изнеће преко 20 печатаних табака на великој 8-ни. Уз текст има и више слика за објашњење. Артика, писмена и спољашност књиге одговараће своме садржају.

Одређена је цена књизи 20 гроша чар.; према цени на матерњему језику њеноме — 50 гроша — заиста мала.

Новци се напред полагају, и шаљаће се нашему другу Стевану Велимировићу, инжењерскоме потпоруцику у Београду. Писма се не морају плаћати.

На 10. књига једанајеста скупљачу за труд.

Рок је уписивању до нове године.

Кад ће се књига дати у штампу, јавићемо у „Војину.“ А то не ће пре моћи бити, док не видимо довољан број уписника; јер немамо другога начина за издавање књиге.

Иначе мислимо да би с концем Фебруара књига могла бити са свим готова.

У Новембру. Београд 1867.

Три српска официра.

По што се година већ скоро навршује, а нека господа још нису за „Војина“ претплату положила, то их ево молимо учтиво, да нам изволе што пре новце послати. Могу их дати и разносачу „Војина“.